

Številka: 172-03-1/2019/3
Ljubljana, 10. 4. 2019

Državni svet Republike Slovenije je na 17. seji 10. 4. 2019, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval pobudo državnega svetnika Tomaža Horvata za takojšnjo pripravo in uveljavitev predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo na novo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/05 – odl. US, 21/12 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US), sprejel naslednji

S K L E P :

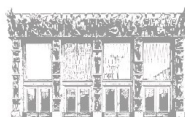
Državni svet Republike Slovenije podpira pobudo državnega svetnika Tomaža Horvata in predlaga Ministrstvu za zdravje in Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da pobudo proučita in nanjo odgovorita.

Pobuda državnega svetnika Tomaža Horvata se glasi:

Ministrstvo za zdravje naj, v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in v skladu s prvim odstavkom 403. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), nemudoma pripravi in sprejme predpise s področja invalidskega varstva, ki bodo na novo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, vključno z ažuriranjem že zdavnaj zastarelega Samoupravnega sporazuma o seznamu telesnih okvar iz 1983.

Obrazložitev:

Od uveljavitve Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju s 1. 1. 2013 (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17 in 65/17; v nadaljevanju: ZPIZ-2) invalidnina za telesno okvaro ne sodi več med pravice, določene z navedenim zakonom, saj naj bi se jo uredilo neodvisno od sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer enotno za vse posameznike, ne zgolj za zavarovance, pri katerih je zaradi telesne okvare ugotovljena zmanjšana delovna zmožnost. Postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar naj bi se po novem uredilo v posebnih predpisih s področja varstva invalidov. Sprejem slednjih predvideva 403. člen ZPIZ-2, ki v drugem odstavku določa, da se do uveljavitve navedenih novih predpisov s področja varstva invalidov kot podlaga za določanje vrst in stopenj telesnih okvar še vedno uporablja že zdavnaj zastarel Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89).

Navedeni seznam je bil od sprejetja 1983 noveliran le enkrat, in sicer 1989, ter je po mnenju stroke, različnih društev bolnikov (onkoloških, s krvnimi boleznimi itd.) in tudi Varuha človekovih pravic Republike Slovenije (več opozoril v letnih poročilih; ponovno tudi v letnem poročilu 2018) zastarel, neuporaben in ne upošteva novih dognanj ter doktrin medicine in drugih znanosti na tem področju.

Da bo vrste telesnih okvar, na podlagi katerih se pridobi pravico do invalidnine, in odstotke teh okvar določil minister za delo, po predhodnem mnenju ministra, pristojnega za zdravstvo, je bilo sicer predvideno že 1999, s tretjim odstavkom 143. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/99; ZPIZ-1), do takrat pa naj bi se v skladu s 454. členom ZPIZ-1 še naprej uporabljal prej omenjeni samoupravni sporazum.

Navkljub nekaj poskusom ureditve navedene problematike še pred 2010 (ustanovitev delovne skupine 2003 in poskus izvedbe analize trenutnega stanja tega področja 2008 in 2009), tudi po sprejemu ZPIZ-2 v letu 2012, to področje ostaja neurejeno, v veljavi pa ostaja zastareli samoupravni sporazum.

Zavarovanci iz naslova invalidskega zavarovanja so tako do sprejema novih predpisov v skladu s 403. členom ZPIZ-2 (skrajni rok za sprejem je bil 1. 1. 2015) lahko upravičeni do invalidnine zgolj v primeru, ko gre za telesne okvare, ki so nastale zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. K temu napotuje 429. člen ZPIZ-2 v povezavi z določbami 143. do 149. člena ZPIZ-1¹. Pri tem dejstvo, da še vedno ostajajo neuresničene tudi določbe 68. člena ZPIZ-2, ki ministra za zdravje napotujejo na določitev poklicnih bolezni in dela, na katerih se pojavljajo te bolezni, pogojev, ob katerih se štejejo za poklicne bolezni, in postopka ugotavljanja, potrjevanja in prijavljanja poklicnih bolezni, situacijo še dodatno poslabšuje in oži krog upravičencev do invalidnine. Tudi na področju poklicnih bolezni se namreč uporablja pravilnik, ki je bil sprejet 2003 in bi ga prav tako bilo treba ažurirati.

Tisti zavarovanci, ki so v preteklosti vplačevali prispevke za invalidsko zavarovanje, a njihova trenutna ali novo nastala telesna okvara ni povezana s poškodbo pri delu ali poklicno boleznijo, so torej na podlagi trenutne ureditev v neenakopravnem položaju glede možnosti uveljavljanja pravice do kakršnegakoli nadomestila za telesno okvaro. Tako so za pravico do izplačila invalidnine za telesno okvaro na primer prikrajšani zavarovanci s poškodbami in obolenji hrbtenjače, oboleli za multiplo sklerozo in drugimi živčno-mišičnimi obolenji ter tisti, ki potrebujejo agresivno obsevalno terapijo, kemoterapijo ali morebitne presaditve organov in tkiv. Po omenjenih agresivnih terapevtskih posegih namreč osebe lahko utrpijo težje telesne in psihične okvare, ki bistveno vplivajo na njihovo kakovost življenja. Tako na primer presaditve kostnega mozga oziroma krvotvornih matičnih celic lahko spremlja cela vrsta zgodnjih ali kasnejših zapletov, ki so posledica toksičnega delovanja radio/kemoterapije, okvare imunskega sistema in posledica trajnega jemanja imunosupresivnih zdravil, ki jih morajo uživati bolniki s kronično obliko bolezni

¹ 143. člen (*Telesna okvara*), 144. člen (*Pridobitev pravice do invalidnine*), 145. člen (*Stopnje telesnih okvar*), 146. člen (*Odmera invalidnine*), 147. člen (*Odmera invalidnine pri mešanih vzrokih telesne okvare*), 148. člen (*Poslabšanje telesne okvare*) in 149. člen (*Izbira med invalidninami po različnih predpisih*).

presadka proti gostitelju. Večinoma gre za trajne okvare zdravja - od funkcionalno manj pomembnih do življenjsko nevarnih.

Po strokovnih ugotovitvah onkologov, hematologov, dermatologov, kirurgov, internistov, endokrinologov in drugih specialistov, lahko škodljive posledice kemoterapije, obsevanj in presaditev najdemo na vseh telesnih organih kot posledico izgube imunskega sistema in bistveno večje občutljivosti. Ne glede na to, da oseba s telesno okvaro ostaja sposobna opravljati poklic ali organizirano pridobitno delo, pa izguba, bistvena poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb ali zmanjšano aktivnost pri opravljanju dela. Posledično bi takšna oseba morala biti upravičena do določene stopnje telesne okvare.

Seznam telesnih okvar bi bilo torej nujno treba čim prej spremeniti in dopolniti na podlagi novih terapevtskih pristopov in ugotovitev o posledicah posameznih (sodobnih) medicinskih posegov in zdravljenj (npr. rakavih obolenj). Prav tako bi se moralo nemudoma pristopiti k celoviti ureditvi področja telesnih okvar, saj trenutni predpisi ne zagotavljajo enakopravne obravnave vseh oseb s telesnimi okvarami in ne nudijo podlage za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja. K sprejemu navedenih predpisov je ponovno pozval tudi Varuh človekovih pravic Republike Slovenije v priporočilu št. 37, zapisanem v Štiriindvajsetem rednem letnem poročilu Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2018.

K ureditvi navedene problematike je Državni svet pozval že s sklepom k pobudama državnega svetnika Tomaža Horvata v zvezi z ureditvijo postopkov ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, s poudarkom na ažuriranju seznama telesnih okvar. Sklep je Državni svet sprejel na 49. seji 15. 3. 2017 in pobudi poslal v proučitev Ministrstvu za zdravje in Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Ministrstvo za zdravje je v odgovoru na pobudi z dne 8. 8. 2017 zapisalo, da je bila na podlagi stališč Razširjenih strokovnih kolegijev ustanovljena nova ekspertna delovna skupina, ki naj bi posodobila pravilnik in seznam telesnih okvar. Po napovedi Ministrstva za zdravje naj bi ekspertna skupina v sodelovanju z Razširjenimi strokovnimi kolegiji nalogo opravila v roku šestih mesecev, kar očitno (še vedno) ni bilo izvedeno.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za zdravje in Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da pobudo proučita in v skladu s četrtrim odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanjo v roku 30 dni odgovorita.

Alojz Kovšca
predsednik